

ข้าวพันธุ์ขาวแจ็กชัชนาท

ผู้ยื่นขอขึ้นทะเบียน

ชื่อ-สกุล อธิบัติกรมการข้าว

ที่อยู่ เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2561 4050

แหล่งที่มาและประวัติ

ข้าวพันธุ์ขาวแจ็ก เป็นข้าวเจ้านาปีที่ปลูกในสภาพพื้นที่นาอาศัยน้ำฝนของตำบลไพรนกงู และตำบลเด่นใหญ่ อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท ต่อมานายสมพงษ์ ฉะพันธ์ ตำแหน่งเจ้าพนักงานการเกษตร 6 ศูนย์วิจัยข้าวชัยนาท สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว ในขณะนั้น (ปัจจุบันเกษียณอายุราชการ ในตำแหน่งเจ้าพนักงานการเกษตรชำนาญงาน) ได้ดำเนินงานในกิจกรรมการรวบรวมและคัดเลือกข้าวนาฝนพื้นเมืองสายพันธุ์ดี ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวนาสวนนาฝนภาคเหนือตอนล่าง พบว่าข้าวพันธุ์นี้มีลักษณะดีหลายประการ จึงนำเมล็ดข้าวพันธุ์ดังกล่าวมาปลูกและคัดเลือกสายพันธุ์บริสุทธิ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2554 โดยให้รหัสสายพันธุ์ว่า CNTC04001 มีการดำเนินงานตามขั้นตอนการปรับปรุงพันธุ์อย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี โดยทำการคัดเลือก เปรียบเทียบผลผลิต ทดสอบการตอบสนอง และปฏิกิริยาต่อศัตรูข้าวที่สำคัญต่าง ๆ จนได้เป็นข้าวนาฝนพื้นเมืองสายพันธุ์บริสุทธิ์ ที่อยู่ระหว่างขั้นตอนดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ เพื่อเพิ่มปริมาณพันธุ์ข้าวคุณภาพดีที่ตรงตามพันธุ์ ให้เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร โดยสามารถนำมาแก้ปัญหาในเรื่องการปนของเมล็ดจากการปลูกในสภาพธรรมชาติ และการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีสำหรับปลูก รวมถึงส่งต่องานอนุรักษ์พันธุ์กรรมของข้าวพื้นเมืองที่มีคุณค่าเหล่านี้ให้ชุมชนได้ดูแลรักษาร่วมกันต่อไป

การที่ข้าวพันธุ์นี้ใช้ชื่อว่า ขาวแจ็ก นั้น ก็เนื่องมาจากในอดีตมีคนไปพบข้าวพันธุ์นี้เข้าโดยบังเอิญ เห็นลักษณะต้นค่อนข้างดี มีเมล็ดค่อนข้างใหญ่ และที่สำคัญสีของเปลือกเมล็ดเป็นสีฟางอ่อนสวย จึงถามถึงที่มาของพันธุ์ว่าได้มาอย่างไร เกษตรกรหลายรายก็ตอบเหมือนกันว่าได้พันธุ์มาจากตาแจ็ก ต่อมาก็นำพันธุ์ข้าวพันธุ์นี้ไปปลูกขยายพื้นที่ขึ้นเรื่อย ๆ บอกต่อกันมาว่าเป็นพันธุ์ข้าวขาวของตาแจ็ก จนเรียกกันว่า ขาวตาแจ็ก และกลายเป็น ขาวแจ็ก ในที่สุด

ลักษณะประจำพันธุ์ทางพฤกษศาสตร์

ชนิด ข้าว ชื่อวิทยาศาสตร์ *Oryza sativa* L.

ประเภท พืชล้มลุก วงศ์หญ้า เป็นข้าวนาสวน ไวต่อช่วงแสง

ต้น ทรงกอมีลักษณะตั้งตรง ปล้องมีสีเขียว ลำต้นแข็ง และไม่ล้มง่าย ความสูงจากโคนต้นถึงปลายรวง 168 เซนติเมตร

ใบ	ใบมีสีเขียว ไม่มีขน กาบใบมีสีเขียว เมื่อถึงระยะสุกแก่ทางสรีรวิทยาจะค่อย ๆ เปลี่ยนสีและกลายเป็นสีฟางในที่สุด
ดอก/ช่อดอก	มีกลีบรองดอกสีขาว ออกดอกวันที่ 18 ตุลาคม ของทุกปี
เมล็ด	เมื่อถึงระยะเก็บเกี่ยวจะมีเปลือกสีฟาง ขนาดเมล็ดค่อนข้างใหญ่ เรียวและยาว เปลือกเมล็ดไม่มีขน ขนาดเมล็ดข้าวเปลือกยาว 10.35 มิลลิเมตร กว้าง 2.88 มิลลิเมตรหนา 2.20 มิลลิเมตร เมื่อนำเมล็ดข้าวเปลือกมากะเทาะจะได้เมล็ดข้าวกล้องที่มีสีขาว ขนาดเมล็ดข้าวกล้องยาว 8.09 มิลลิเมตร กว้าง 2.35 มิลลิเมตรหนา 1.87 มิลลิเมตร น้ำหนัก 1,000 เมล็ด เท่ากับ 36.2 กรัม และน้ำหนักข้าวเปลือกต่อถัง เท่ากับ 10.35 กิโลกรัม
ลักษณะอื่น ๆ	ให้ผลผลิตสูงสุด 838 กิโลกรัมต่อไร่ และผลผลิตเฉลี่ย 528 กิโลกรัมต่อไร่ ที่ความชื้น 14 เปอร์เซ็นต์ ปฏิกริยาของพันธุ์ข้าวต่อเชื้อสาเหตุโรคไหม้ และโรคขอบใบแห้ง อยู่ในระดับค่อนข้างอ่อนแอ พื้นที่แนะนำ ได้แก่ พื้นที่นาอาศัยน้ำฝนในเขตภาคเหนือตอนล่าง และภาคกลาง โดยเฉพาะพื้นที่ลุ่มที่เกิดปัญหาน้ำหลากในฤดูฝน
ลักษณะเด่นพิเศษ	เป็นข้าวเจ้านาปีที่มีเมล็ดค่อนข้างยาว ใหญ่ และอ้วน ที่สำคัญสีของเปลือกเมล็ดเป็นสีฟางอ่อนค่อนข้างสวย ซึ่งเป็นลักษณะเป็นที่นิยมของเกษตรกร รวมทั้งลักษณะของต้นที่สูง ลำต้นแข็ง และไม่ล้มง่าย ทำให้สามารถทนต่อน้ำหลากฤดูนาปีในช่วงที่มีฝนตกชุกได้ดี และได้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ นอกจากนี้ยังเป็นข้าวที่มีรสชาติอร่อย มีท้องไข่น้อย โดยคุณภาพทางเคมี จัดเป็นข้าวอมิโลสต่ำ คือ 18.16 เปอร์เซ็นต์ ความคงตัวของแป้งสุกอยู่ในระดับอ่อน อุณหภูมิแป้งสุกต่ำ การยึดตัวของเมล็ดข้าวสุก 1.93 เท่า เมื่อหุงสุกแล้ว อ่อนนุ่มกำลังดี และมีกลิ่นหอม จากการสอบถามจากเกษตรกรผู้ปลูก พบว่า ข้าวพันธุ์นี้เมื่อรับประทานแล้วจะอยู่ท้องและมีแรงงานมากกว่า ข้าวดอกมะลิ 105 และที่สำคัญในการหุงใช้ปริมาณข้าวน้อยกว่า เพราะเมื่อข้าวหุงสุกแล้วจะขึ้นหม้อ หรือได้ปริมาณข้าวสุกมากกว่า ซึ่งทำให้เพียงพอต่อการบริโภคกันภายในครอบครัว

ลักษณะเมล็ดข้าวเปลือก ข้าวกล้อง และข้าวสาร

ลักษณะเมล็ด

ทรงต้นในระยะแตกกอ

ทรงต้นในระยะออกรวง

ข้าวพันธุ์ข้าวเจ๊กชยันนาท